

De minister van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid
Y.J. van Hijum
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Postbus 16001
3500 DA Utrecht

Bezoekadres:
Kleinesingel 1-3
3572 CG Utrecht

030 888 38 88
info@mensenrechten.nl
www.mensenrechten.nl

Onderwerp
Wijziging van de wet structuur
uitvoeringsorganisatie werk en
inkomen in verband met de
versterking
arbeidsmarktinfrastructuur

Uw brief van
.
Uw kenmerk
WGK025223

Datum
24 april 2025
Ons kenmerk
2025/026/VZ/PvV

Geachte minister Van Hijum,

Het College voor de Rechten van de Mens (hierna: College) brengt hierbij advies uit over de voorgenomen wijziging van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen in verband met de versterking arbeidsmarktinfrastructuur (Wet SUWI), met bovengenoemd kenmerk.

Het College ziet de verbetering van de publieke dienstverlening die het voorstel beoogt in beginsel als een positieve ontwikkeling. Als nationaal toezichthouder op de naleving van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap¹ (hierna: het verdrag) heeft het College evenwel ook zorgen over de voorgenomen wijzigingen en de gevolgen die deze kunnen hebben voor mensen met een beperking.

Daarom doet het College de volgende zeven aanbevelingen:

1. Het College beveelt aan om inzichtelijk te maken op welke wijze het voorstel rekening houdt met de rechten van mensen met een beperking. Daarnaast beveelt het College aan om de wetswijziging expliciet te toetsen aan het verdrag en om inzichtelijk te maken hoe de grondbeginselen van het verdrag zijn geborgd in het voorstel.
2. Het College beveelt aan om inzichtelijk te maken hoe deze wetswijziging bestaande knelpunten adresseert, ter verwezenlijking van de artikelen 27 en 28 van het verdrag;

¹ Trb. 2007, 169; Trb. 2014, 113; Trb. 2016, 105.

3. Het College beveelt aan om mensen met een beperking en hun vertegenwoordigende organisaties te betrekken voordat het voorstel wordt ingediend bij de Tweede Kamer;
4. Het College beveelt aan om te waarborgen dat dienstverleners voldoende kennis hebben om maatwerk te kunnen bieden aan mensen met een ondersteuningsbehoefte en dat loketten toegankelijk worden ingericht;
5. Het College beveelt aan om in het wetsvoorstel expliciet te waarborgen dat bij proactieve dienstverlening telkens maatwerk moet worden toegepast;
6. Het College beveelt aan om bij het uitbreiden van gegevensuitwisseling bijzondere aandacht te besteden aan de wijze waarop gegevens worden verwerkt;
7. Het College beveelt aan om in dit wetsvoorstel op te nemen hoe dit wetsvoorstel samenhangt met de Nationale Strategie en daarin opgenomen doelen.

Deze aanbevelingen worden hieronder nader toegelicht.

VN-verdrag handicap, artikelen 27 en 28

Het verdrag waarborgt dat mensen met een beperking op voet van gelijkheid met anderen hun rechten kunnen uitoefenen en kunnen participeren in de samenleving. De Nederlandse Staat is als verdragspartij verplicht om in wetgeving die (mede) betrekking heeft op mensen met een beperking uitvoering te geven aan het verdrag. In de context van deze wetswijziging zijn artikel 27 (het recht op werk) (en artikel 28 (het recht op een adequate levensstandaard) van belang. Deze verdragsbepalingen moeten worden gezien tegen de achtergrond van de grondbeginselen genoemd in artikel 3 van het verdrag.

In zijn slotcommentaar van september 2024 heeft het VN-comité inzake de rechten van mensen met een beperking (hierna: Comité) zorgen geuit over de naleving van de artikelen 27 en 28 van het verdrag door Nederland. Het Comité heeft aandacht gevraagd voor de hoge armoedecijfers en de hoge werkloosheid onder mensen met een beperking, met name vrouwen en jonge mensen. Ook heeft het Comité de aanbeveling gedaan om nationale wetgeving te herzien om systemische en structurele belemmeringen die mensen met een beperking op sociaaleconomisch vlak ervaren, aan te pakken.²

Wetswijziging SUWI

Toegankelijkheid van sociale zekerheid kan alleen worden gerealiseerd als de samenwerking tussen verschillende bevoegde organen goed is geregeld. De Wet SUWI vormt het fundament van de samenwerking tussen gemeenten, rijksoverheid en uitvoeringsorganisaties in het socialezekerheidsstelsel en is dan ook een wet die impact heeft op personen die gebruik maken van de mogelijkheden van dit stelsel. Dit betreft ook mensen met een beperking. Daarom moet de voorgestelde wetswijziging in overeenstemming zijn met het verdrag.

² Comité inzake de rechten van mensen met een beperking, Concluding observations on the initial report of the Kingdom of the Netherlands, 27 september 2024, CRPD/C/NLD/CO/1, para. 59-60.

Mensen met een beperking en het socialezekerheidsstelsel

Uit recent onderzoek in opdracht van het College blijkt dat mensen met een beperking knelpunten ervaren bij het vinden van werk, het behouden van werk, het hebben van voldoende inkomen en de toegang tot sociale zekerheid.³ De complexiteit van wet- en regelgeving en verkokering van beleid en uitvoering in het sociaal domein speelt hierbij een belangrijke rol.

Ook uit andere onderzoeken blijkt dat mensen met een beperking relatief vaak te maken hebben met armoedeproblematiek en aangewezen zijn op het socialezekerheidsstelsel. Uit onderzoek van het CBS blijkt dat 44% van de mensen met een armoederisico een beperking heeft, tegenover 28% van de mensen zonder armoederisico.⁴ Onderzoek van het Nibud toont aan dat mensen met een beperking vaak minder geld overhouden aan het einde van de maand. Zij hebben een groter risico op geldtekort, ondanks extra voorzieningen en vergoedingen.⁵ Verder blijkt uit onderzoek van het Nivel dat 43% van de mensen met een lichamelijke beperking een betaalde baan heeft en 13% van de mensen met een cognitieve beperking, ten opzichte van 86% van de algemene beroepsbevolking.⁶

De voorliggende wetswijziging beoogt werkenden, werkzoekenden en werkgevers betere toegang te bieden tot passende, herkenbare en laagdrempelige dienstverlening op het gebied van werk en scholing. Dit wetsvoorstel kan een belangrijke stap zijn om het (causaal) verband tussen een beperking en armoedeproblematiek tegen te gaan.

Handreiking wetgeving en het VN-verdrag handicap

Op basis van de Handreiking Wetgeving en het VN-verdrag handicap, die het College voor de wetgever heeft opgesteld, doet het de volgende aanbevelingen⁷:

Aanbevelingen:

1. Grondbeginselencheck van het verdrag

De grondbeginselen van het verdrag (artikel 3) vormen het fundament van de verplichtingen van artikel 27 en 28 van het verdrag. Zij vormen daarom een belangrijke leidraad voor de totstandkoming van nieuwe wetgeving. Met de grondbeginselen als basis, draagt (nieuwe) wetgeving bij aan het verbeteren van onder andere de autonomie, participatie en gelijke positie van mensen met een beperking.

³ De Beleidsonderzoekers, Literatuursynthese naar ervaren knelpunten bij werk, inkomen en sociale zekerheid voor mensen met een beperking, februari 2025; <https://publicaties.mensenrechten.nl/publicatie/13d0eaed-3db5-4720-a877-59eee2f747bf>.

⁴ Centraal Bureau voor de Statistiek, Armoede en sociale uitsluiting 2023, p. 90.

⁵ Nibud, Rapport Meerkosten van het leven met een beperking 2024, p. 75.

⁶ Nivel, Participatiemonitor kerncijfers 2022, p.7.

⁷ College voor de Rechten van de Mens, Handreiking Wetgeving en het VN-verdrag handicap, december 2021: <https://publicaties.mensenrechten.nl/publicatie/61ea65845d726f72c45fa031>.

Zoals gezegd raakt de voorgenomen wetswijziging aan de positie van mensen met een beperking in het socialezekerheidsstelsel. In de voorbereidende stukken van deze wijziging moet daarom een expliciete toelichting zijn terug te vinden hoe de grondbeginselen van het verdrag aan de beoogde wijzigingen ten grondslag zijn gelegd. In de memorie van toelichting ontbreekt een verwijzing naar het verdrag en de grondbeginselen.⁸

Het College is dan ook bezorgd dat bij het opstellen van dit wetsvoorstel onvoldoende rekening is gehouden met de positie van mensen met een beperking. Daardoor ontstaat het risico dat het wetsvoorstel onvoldoende bijdraagt aan het adresseren van de problemen waar zij mee te maken hebben.

Aanbeveling:

Het College beveelt aan om inzichtelijk te maken op welke wijze het voorstel rekening houdt met de rechten van mensen met een beperking. Daarnaast beveelt het College aan om de wetswijziging expliciet te toetsen aan het verdrag en om inzichtelijk te maken hoe de grondbeginselen van het verdrag zijn geborgd in het voorstel.

2. Algemene rechten- en verplichtingencheck

Het College stelt vast dat de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel geen verwijzing bevat naar het verdrag en ook niet naar het recente landencommentaar van het Comité. Dit baart het College zorgen.

Het College meent dat uit de memorie van toelichting duidelijk naar voren dient te komen hoe dit voorstel bijdraagt aan de verwezenlijking van artikel 27 en 28 van het verdrag, teneinde de knelpunten die mensen met een beperking ervaren tegen te gaan. Daarvoor is allereerst een deugdelijke analyse van probleem en oplossing noodzakelijk, waaruit blijkt wat het verband is tussen de knelpunten die mensen ervaren en de oorzaken van deze knelpunten op beleidsniveau, op het niveau van de uitvoering van de materiewetten en op het niveau van de Wet SUWI als structuurwet. Ook moet hieruit helder naar voren komen hoe de voorgenomen wijzigingen deze oorzaken zullen adresseren.

Veel rechten in het verdrag zijn programmatisch van aard. Dat betekent dat de verwezenlijking daarvan nadere actie van de kant van de overheid vereist in de vorm van wetgeving en beleid. De situatie waarin mensen met een beperking op gelijke voet met anderen bestaanszekerheid kunnen opbouwen, bij iedere wetswijziging dichterbij moet worden gebracht. In ieder geval mag de positie van mensen met een beperking niet verslechteren als gevolg van een wetswijziging. Daarom is het noodzakelijk dat ook deze wetswijziging gebaseerd is op een heldere analyse van de verbeteringen die zij beoogt te bewerkstelligen en de concreet te verwachten gevolgen.

⁸ College voor de Rechten van de Mens, *Handreiking Wetgeving en het verdrag handicap*, december 2021, p. 9.

Aanbeveling:

Het College beveelt aan om inzichtelijk te maken hoe deze wetswijziging bestaande knelpunten adresseert, ter verwezenlijking van de artikelen 27 en 28 van het verdrag.

3. Het betrekken van mensen met een beperking

Uit de memorie van toelichting blijkt dat meerdere partijen betrokken zijn geweest bij het opzetten van dit wetsvoorstel.⁹ Toch moet het College constateren dat niet is voldaan aan artikel 4, vierde lid, van het verdrag, dat de verplichting inhoudt om bij besluitvormingsprocessen die betrekking hebben op mensen met een beperking nauw overleg te hebben met mensen met een beperking via hun representatieve organisaties. Deze betrokkenheid geldt niet alleen voor de totstandkoming van deze wetswijziging zelf. Ook is het namelijk van belang dat mensen met een beperking worden betrokken bij de uitvoering hiervan. In de memorie van toelichting dient nader te worden uiteengezet op welke wijze aan deze verdragsverplichting wordt tegemoetgekomen.

Aanbeveling:

Het College beveelt aan om mensen met een beperking en hun vertegenwoordigende organisaties te betrekken voordat het voorstel wordt ingediend bij de Tweede Kamer.

4. Maatwerk bij de ondersteuningsbehoeften

Het creëren van één regionaal loket ziet het College als een positieve stap om beter maatwerk te kunnen leveren bij dienstverlening. Het bundelen van expertise, ook over de uiteenlopende behoeften van mensen met een beperking, kan de toegankelijkheid van het socialezekerheidsstelsel verbeteren.¹⁰ Het is daarbij van belang dat ondersteuningsbehoeften van mensen meer centraal worden gesteld. Het College mist in de memorie van toelichting een nadere uitleg van de wijze waarop de wetgever kennisvergroting wil bevorderen over de specifieke ondersteuningsbehoeften van mensen met een beperking. Daarnaast wil het College erop wijzen dat loketten, zowel fysiek als digitaal, toegankelijk moeten zijn voor mensen met een beperking conform artikel 9 lid 1 van het verdrag.¹¹

Aanbeveling:

Het College beveelt aan om te waarborgen dat dienstverleners voldoende kennis hebben om maatwerk te kunnen bieden aan mensen met een beperking met een ondersteuningsbehoefte en dat loketten toegankelijk worden ingericht.

⁹ Memorie van toelichting, p.2.

¹⁰ De Beleidsonderzoekers, Literatuursynthese naar ervaren knelpunten bij werk, inkomen en sociale zekerheid voor mensen met een beperking, februari 2025, p. 43.

¹¹ Zie: College voor de Rechten van de Mens, Digitale toegankelijkheid en dienstverlening in het licht van het VN-verdrag handicap, Jaarlijkse rapportage over de naleving van het VN-verdrag handicap in Nederland, december 2024

5. Maatwerk bij proactieve dienstverlening

In het huidige stelsel weten mensen met een beperking vaak niet de weg te vinden naar beschikbare voorzieningen, zo blijkt ook uit het eerdergenoemde onderzoek dat het College heeft laten uitvoeren.¹² Het College vindt het dan ook een positieve stap om meer proactieve dienstverlening te creëren. Wel is het daarbij van belang om ook hierin, ook gelet op de artikelen 9 en 28 van het verdrag, maatwerk te leveren. Het College acht het van belang om bij het actief benaderen van mensen telkens oog te houden voor verschillende situaties, wensen en behoeften.

Aanbeveling:

Het College beveelt aan om in het wetsvoorstel expliciet te waarborgen dat bij proactieve dienstverlening telkens maatwerk moet worden toegepast.

6. Zorgvuldige gegevensdeling

Het voorstel beoogt een verbetering van de gegevensdeling tussen verschillende SUWI-partners, zodat samenwerking efficiënter wordt en beter maatwerk kan worden geleverd. Door versplintering in het sociale domein moeten mensen nu soms meermaals hun situatie uitleggen bij verschillende instanties; dat is niet efficiënt en werpt drempels op. Betere uitwisseling van gegevens over de behoeftes van gebruikers van het socialezekerheidsstelsel kan bestaande drempels wegnemen, dienstverlening toegankelijker maken en samenwerking beter stroomlijnen.

Het College wil er in dat verband op wijzen dat informatie over iemands beperking en ondersteuningsbehoeften persoonlijke en gevoelige gegevens betreft, waarmee alle partijen die deze gegevens verwerken zorgvuldig moeten omgaan. In ieder geval moet bij het verwerken van gegevens over beperking, naast de privacy waarborgen van de AVG en artikel 8 EVRM, rekening worden gehouden met de artikelen 22 (privacy) en 8 (bewustwording) van het verdrag. Op dit moment is niet duidelijk in hoeverre de wetswijziging aan deze verdragsbepalingen tegemoetkomt.

Aanbeveling:

Het College beveelt aan om een betere gegevensdeling te bevorderen en bij het uitbreiden van gegevensuitwisseling bijzondere aandacht te besteden aan de wijze waarop gegevens worden verwerkt.

7. Coördinatiecheck

In de hiervoor genoemde Handreiking Wetgeving en het VN-verdrag handicap van het College is tot slot een coördinatiecheck opgenomen.¹³ Deze coördinatiecheck is bedoeld om te beoordelen of een wetsvoorstel samenhangt met andere maatregelen die uitvoering geven aan het VN-verdrag handicap, of onderdeel is van het nationale programma dat ziet op de uitvoering van het VN-verdrag

¹² De Beleidsonderzoekers, Literatuursynthese naar ervaren knelpunten bij werk, inkomen en sociale zekerheid voor mensen met een beperking, februari 2025, p. 126.

¹³ College voor de Rechten van de Mens, Handreiking Wetgeving en het VN-verdrag handicap, december 2021, p. 5

handicap. Een coördinatiecheck kan zodoende helpen het wetsvoorstel in perspectief te plaatsen.

Deze wetswijziging van de Wet SUWI staat niet op zichzelf, maar moet worden gezien in de bredere context van de Nationale strategie ter uitvoering van het VN-verdrag handicap in Nederland.¹⁴ In de memorie van toelichting is geen verbinding gemaakt met de Nationale strategie. Het College meent dat dit alsnog moet gebeuren.

Aanbeveling:

Het College beveelt aan om in dit wetsvoorstel op te nemen hoe dit wetsvoorstel samenhangt met de Nationale Strategie en daarin opgenomen doelen.

Afsluiting

Het College hoopt dat de bovengenoemde aanbevelingen een bijdrage kunnen leveren aan een Wet SUWI die beter tegemoetkomt aan de verplichtingen uit het VN-verdrag handicap. Ook hoopt het College dat de voorgestelde wijzigingen de bestaanszekerheid van mensen met een beperking in de toekomst zal kunnen vergroten.

Hoogachtend,

Nico Schrijver
Interim voorzitter

¹⁴ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Nationale strategie voor de implementatie van het VN-verdrag Handicap, januari 2024